

Sofia Ala-Karvia

Minna Österlund

NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMINEN JA
YHTEISÖLLISYYDEN TUKEMINEN

Hoitotyön koulutusohjelma

2014

NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMINEN JA YHTEISÖLLISYYDEN TUKEMINEN

Ala-Karvia, Sofia & Österlund, Minna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaajat: Jokela, Kaija & Kurittu, Kristiina
Sivumäärä: 38
Liitteitä: 4

Asiasanat: nuoruus, syrjäytyminen, ryhmäohjaus, projektityö

Projektina toteutetun opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa viisi toiminnallista ryhmätapaamista yhdessä Porin Perusturvan työntekijöiden kanssa nuorten vastaanoton asiakkaille, jotka ovat syrjäytyneitä, yksinäisiä tai vaarassa syrjäytyä. Ryhmä koostui syrjäytyneistä tai syrjäytymisvaarassa olevista nuorista. Ryhmätapaamisten tavoitteena oli tukea nuorten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä vahvistaa heidän sosiaalisia verkkojaan ryhmätoiminnan avulla. Ryhmä tarjosi nuorille paikan, jossa he saivat tutustua toisiinsa yhteisen toiminnan avulla.

Suunniteltuun kokonaisuuteen kuului viisi toiminnallista ryhmätapaamista, jotka toteutettiin 25.9–30.10.2013. Yhden ryhmätapaamisen kesto oli 1-2,5 tuntia. Ryhmään valittiin kuusi 16–18-vuotiasta nuorta vastaanoton asiakasta. Projektissa tehtiin yhteistyötä nuorten vastaanoton terveydenhoitajan ja psykiatrisen sairaanhoitajan kanssa.

Projektin arvioinnin apuna käytettiin asiakkailta ja vastaanoton työntekijöiltä kerättyä kirjallista palautetta. Omaa toimintaa ryhmäohjaajina arvioitiin oppimispäiväkirjojen avulla. Nuoret kokivat ryhmätoiminnan mukavaksi ja rennoksi yhdessäoloksi sekä pitivät kokonaisuutta hauskana kokemuksena. Ryhmän ilmapiiri oli turvallinen ja luottamuksellinen. Ryhmän avulla nuoret saivat rohkeutta kokeilla erilaisia aktiviteetteja vapaa-ajallaankin. Nuorten vastaanotto voi hyödyntää kyseistä ryhmätoiminnan mallia tulevaisuudessakin. Jatkoprosjektina voitaisiin toteuttaa seurantaa siitä, miten ryhmätapaamiset ovat vaikuttaneet nuoriin. Olisi myös mielenkiintoista tietää, kokevatko nuoret hyötynensä ryhmätapaamisista.

PREVENTION OF SOCIAL EXCLUSION AND SUPPORTING COMMUNALITY AMONG YOUNG PEOPLE

Ala-Karvia, Sofia & Österlund, Minna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing and Health Care

November 2014

Number of pages: 38

Appendices: 4

Keywords: youth, social exclusion, group guidance, project

The purpose of this thesis project was to plan and organize group activities for customers at the youth appointment in Pori. The group consisted of young people who were socially excluded, or in danger of becoming one. The goal of group activities was to support communality and participation among young people and strengthen their social connections through group activities. The group offered a place for young people, where they could get to know each other through common activity.

During the project, five group activity meetings were conducted between September 25th and October 10th 2013, one meeting lasting from one to two and half hours. Six 16-18 year old youth appointment customers were chosen to the group. We cooperated with a public healthcare nurse and a psychiatric nurse from the youth appointment.

Project evaluation was made through gathering written feedback from the customers and nurses. We estimated our own work as group directors through learning diaries. The customers described the group activities as pleasant and relaxed time together and they thought that it was a fun experience. The atmosphere within the group was safe and confidential. Through the group activities, the members got courage to try different activities also in their free time. The youth appointment can utilise group activity model in the future. There would be also chance to do new project about how group activities has effect on young people. It would also be interesting to find out, if young people see any benefits of group activities.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PROJEKTIN YHTEISTYÖTAHOJEN KUVAUS.....	6
2.1	Nuorten vastaanotto	6
2.2	Nuorisotalo.....	7
3	PROJEKTIN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	7
3.1	Nuoruus.....	7
3.1.1	Psyykkisen kehityksen eteneminen	8
3.1.2	Ikätoverien ja ryhmien merkitys nuoren kehityksessä	9
3.2	Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäiseminen	11
3.3	Ryhmäohjaus.....	16
3.3.1	Ryhmäohjauksen vaiheet.....	17
3.3.2	Ohjaustyylit	18
3.3.3	Vertaistuki ryhmässä	19
3.4	Aiemmat tutkimukset.....	20
3.5	Projekti menetelmänä.....	23
4	PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITTEET	24
5	PROJEKTIN SUUNNITTELU	24
5.1	Aikataulutus	24
5.2	Riskianalyysi.....	25
5.3	Eettisyys ja salassapito.....	26
6	PROJEKTIN TOTEUTUS	27
7	PROJEKTIN ARVIOINTI JA POHDINTA	33
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy ajankohtaisena aiheena on mielenkiintoinen. Se on ollut paljon esillä julkisessa keskustelussa ja politiikassa. Erityisesti koulun keskeyttäminen on yksi ilmeisimmistä nuorten syrjäytymisen taustatekijöistä (Taskinen 2011, 11). Tällä hetkellä noin joka kymmenes alle 25-vuotias nuori on syrjäytymisvaarassa, koulutuksen ulkopuolella (STM:n www-sivut 2014a). Joka vuosi tuhansia peruskoulutuksen päättäneitä nuoria jää ilman opiskelupaikkaa Suomessa ja osa ei edes hae jatko-opintoihin. Aikainen syrjäytyminen koulutuksesta lisää työttömyyttä, köyhyyttä ja syrjäytymistä yhteiskunnasta. (Uusi Suomi 30.8.2013.) Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisy on yksi hallitusohjelman kolmesta painopistealueesta vuosina 2011-2015 (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2014).

Syrjäytyminen edesauttaa monien terveydellisten ongelmien syntymistä, joten sillä on myös suuri yhteys kansanterveyteen. Syrjäytymisen ehkäisy on siis keskeinen osa tulevaa terveydenhoitajan työtämme. Syrjäytyneet ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat hyvin haastava ryhmä toiminnalliseen opinnäytetyöhön; motivointi ja kannustus ovat erityisen tärkeitä. Päivärytmi, sosiaaliset kontaktit sekä johonkin ryhmään kuuluminen ja osallisuus ovat tärkeimpiä tekijöitä syrjäytymisen ehkäisyssä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa viisi toiminnallista ryhmätapaamista yhdessä Porin Perusturvan työntekijöiden kanssa nuorten vastaanoton asiakkaille, jotka ovat syrjäytyneitä, yksinäisiä tai vaarassa syrjäytyä. Haluamme tukea nuorten osallisuutta ja vahvistaa heidän sosiaalisia verkkojaan sekä auttaa heitä harjaannuttamaan sosiaalisia taitojaan. Pyrimme tukemaan ja vahvistamaan nuorten itsetuntoa ja elämänhallintaa. Toiminnallisissa ryhmätapaamisissa tutustumme nuorten kanssa lähiympäristön vapaa-ajanviettopaikkoihin, joka osaltaan madaltaa nuorten kynnystä lähteä kotoa sekä opettelemme yhdessä olemista ja yhdessä tekemistä. Teoriaosuudessa käsittelemme laajemmin syrjäytymistä ja sen ehkäisyä. Ryhmätoiminnassa keskitymme

kehittämään itseämme ryhmänohjaajina. Tutustumme myös teoriassa ryhmänohjauksen vaiheisiin, ohjaustyyliin ja vertaisryhmään.

2 PROJEKTIN YHTEISTYÖTAHOJEN KUVAUS

Projektin yhteistyötahoina olivat Porin perusturvan alaisuuteen kuuluva nuorten vastaanotto ja nuorisotalo. Yhteistyötahoihin pidettiin yhteyttä sekä sähköpostitse että puhelimitse.

2.1 Nuorten vastaanotto

Porin keskustassa sijaitseva nuorten vastaanotto tarjoaa maksutonta ja luottamuksellista apua sitä tarvitseville porilaisille tai Porissa opiskeleville 13–22-vuotiaille nuorille, joilla ei ole muualla hoitosuhdetta. Tavoitteena on nuoren ongelmatilanteen selvittäminen sekä tarvittaessa jatkohoitoon ohjaaminen. Keskustelut ovat luottamuksellisia, ja voivat liittyä esimerkiksi koulunkäyntiin tai ihmissuhteisiin. Nuorten vastaanotolla työskentelevät psykologi, kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa, kaksi terveydenhoitajaa sekä kaksi sosiaalityöntekijää. (Porin kaupungin www-sivut 2014.)

Nuorten vastaanoton henkilökunnasta kanssamme yhteistyötä tekivät psykiatrinen sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja, jotka osallistuivat osaan toiminnallisista ryhmistä ja antoivat työskentelystämme myös jonkin verran palautetta. Heidän kanssaan pidettiin tiivistä yhteistyötä sähköpostitse ja sopimissamme tapaamisissa. He valitsivat yhdessä muiden nuorten vastaanoton työntekijöiden kanssa asiakaskunnastaan sellaisia nuoria, joiden kokivat eniten hyötyvän ryhmätoiminnasta. Jokainen tapaaminen aloitettiin nuorten vastaanoton tiloista, jotta nuorten olisi helpompi tulla paikalle.

2.2 Nuorisotalo

Porin keskustassa sijaitseva nuorisotalo tarjoaa erilaisia aktiviteetteja, kuten esimerkiksi kahvilatoimintaa, askartelu- ja liikuntatiloja sekä erikokoisia kerho- huoneita alueen nuorisolle. Nuorisotalon henkilökunnasta kanssamme yhteistyötä teki nuoriso-ohjaajan lisäksi yksi nuorisotalon työntekijä. Yksi tapaamiskerroista järjestettiin nuorisotalon tiloissa elokuvaa katsellen.

3 PROJEKTIN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Projektin teoreettiset lähtökohdat ovat nuoruus, psyykkisen kehityksen eteneminen, ikätoverien ja ryhmien merkitys nuoren kehityksessä, nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäiseminen, ryhmäohjaus sekä aiemmat tutkimukset. Lisäksi käsitellään projektia menetelmänä.

3.1 Nuoruus

Nuoruuden katsotaan kestävän 12 ikävuodesta 22 ikävuoteen asti (Aalberg & Siimes 2007, 67). Sitä voidaan pitää siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen. Koska nuoruus kokonaisuudessaan on hyvin pitkä ajanjakso, ei siitä ole perusteltua puhua yhtenäisenä ajanjaksona. (Lyytinen, Korhokangas & Lyytinen 2003, 256-257.) Nuoruus voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen; varhaisnuoruuteen 12-14-vuotiaana, varsinaiseen nuoruuteen 15-17-vuotiaana ja jälkinuoruuteen 18-22-vuotiaana. (Aalberg & Siimes 2007, 67-68.) Opinnäytetyön teoriassa keskitytään pääasiassa varsinaisen nuoruuden vaiheeseen, koska ryhmä koostui sen ikäisistä nuorista.

Aivojen kehittyminen on nuoruudessa merkittävä ajanjakso, joka kestää jopa 25 ikävuoteen saakka. Aivojen normaaliin kypsymiseen kuuluu sen eri alueiden eri aikainen kehittyminen, mikä johtaa älyllisten taitojen, tunne-elämän ja käyttäytymisen muutoksiin. Otsalohkojen etuosat vastaavat muun muassa

impulssikontrollista ja harkintakyvystä. Limbinen järjestelmä vastaa tunteiden säätelystä ja hippokampus muistista ja tunnetilojen, erityisesti ahdistuneisuuden säätelystä. Myös sukupuolihormoneilla arvellaan olevan merkitystä aivojen kypsymisessä, mikä selittää tyttöjen ja poikien väliset erot kehityksessä. (Kekkonen, Kivimäki & Laukkanen 2014, 550-551.)

Varsinaisessa nuoruudessa nuori on alkanut sopeutua muuttuneeseen ruumiinkuvaansa ja hän alkaa pikkuhiljaa hallita itseään ja tunteitaan paremmin. Nuori etsii kuitenkin vielä itseään ja omia vahvuuksiaan, mutta hän on jo aktiivinen ja kantaa ottava, ja pyrkii vaikuttamaan ympäristöönsä. (Aalberg & Siimes 2007, 79.) Nuoruuteen kuuluu lukuisia roolimutoksia. Vanhemmista irtautuminen ja itsenäisten päätösten teko on varsinaisen nuoruuden tärkeimpiä kehitystehtäviä. (Lyytinen, Korkiakangas, & Lyytinen 2003, 258-259.) Myös seksuaalisuuden kehitys on keskeistä. Nuori on jo sukukypsä, mutta hänen on työstettävä uudelleen seksuaalisia käsityksiään, pelkoja ja uhkia, ennen kuin hän saavuttaa aikuisen seksuaalisuuden. Konkreettisesti tämä tapahtuu erilaisten mielikuvien ja kokeilujen avulla. (Aalberg & Siimes 2007, 79.)

3.1.1 Psyykkisen kehityksen eteneminen

Nuoren psyykkinen kehitys ei ole tasaista, vaan siihen kuuluu tunne-elämän taantumia (Antila & Vuorenmaa 2013). Kehitys voidaan jakaa kolmeen keskeiseen asiaan, joita nuori käy läpi. Hän irrottautuu vanhemmistaan, hyväksyy oman muuttuneen kehonsa ja turvautuu ikätovereihinsa. Tärkein ajattelun kehityksessä tapahtuva asia on ajattelun muuttuminen abstraktimmaksi. Nuori opettelee taitoja, joita hän tarvitsee voidakseen astua aikuisen maailmaan; kriittisyys lisääntyy ja kokonaisuuksien hahmottaminen sekä ristiriitojen ratkaisukyky paranee. (Aalberg & Siimes 2007, 74-75.) Toisaalta nuori on vielä hyvin kypsymätön, minkä takia aikuisen on usein vaikea ymmärtää nuoren maailmaa. Usein nuori elää hetkessä, on lyhytjänteinen ja siirtyy nopeasti asiasta toiseen. (Aalberg & Siimes 2007, 83-84.) Aivojen kehityksen myötä myös nuoren identiteetti muovautuu. Tällöin nuori tavallisesti kokeilee erilaisia rooleja ja etsii niiden kautta omaa identiteettiään. (Hedaya 2010.)

Kehitykselliseen taantumaan eli regressioon liittyy mahdollisuus muuttaa aikaisempaa lapsenomaista kokemusmaailmaa ja irrottautua siitä. Taantumien ovat kehitykselle välttämättömiä ja ne ovat voimakkaimmillaan murrosiän keskivaiheilla. Konkreettisesti taantuma ilmenee lapsenomaisena käytöksenä ja kehittymättöminä keinoina hallita tunteitaan. Erilaisen kapinoinnin avulla nuori myös pyristelee irti vanhemmistaan. Hän ei kuitenkaan koe itse, että hän olisi muuttunut tai hankala, mikä kuuluu terveeseen kehitykseen. (Aalberg & Siimes 2007, 77-82.) Fyysinen kehitys on psyykkistä kehitystä nopeampaa. Varhaisnuoren kuuluu olla vielä psyykkisesti kypsytymättömän, tunteet vaihtelevat ja voivat ilmetä suhteettoman voimakkaina. (MLL:n www-sivut 2014.)

Vaikka taantuma on kehityksen kannalta välttämätöntä, on se myös uhka: kehitys voi hidastua, vääristyä tai jäädä pysyvästi taantuneeksi. Taantumien puuttuminen kokonaan viittaa nuoren kehitykselliseen häiriöön ja kypsytymättömyyteen. Taantumien palautumattomuus taas merkitsee psyykkistä häiriötä ja psyykkisen sairauden kehittymistä. (Aalberg & Siimes 2007, 82.)

Ryhmässä nuorten kapinointi tuli välillä ilmi käydyissä keskusteluissa. Esimerkiksi perheistä ja sisaruksista puhuttaessa nuoret kertoivat sisarusten olevan ärsyttäviä, eivätkä nähneet heissä niinkään positiivisia puolia. Useassa tapaamisessa puhuttiin myös hyvistä tunteiden käsittelytavoista. Monelle nuorelle musiikki oli tärkeä tunteiden käsittelyn väline, mutta myös esimerkiksi liikunnan ja erilaisten harrastusten merkityksestä keskusteltiin. Myös nuorten pukeutumisessa oli havaittavissa tietynlaista kapinaa ja oman itsensä sekä omien arvojen ja ajatusmaailman korostamista.

3.1.2 Ikätoverien ja ryhmien merkitys nuoren kehityksessä

Nuori irtautuu vähitellen vanhemmistaan huomattessaan, että he eivät olekaan kaikkivoipaisia. Tämä psyykkisesti epävarma tilanne saa nuoren tajuamaan ihmisten rajallisuuden ja haavoittuvuuden. Ikätoverien muodostama ryhmä tarjoaa nuorelle turvan. (Laukkanen ym. 2006, 60.) Kaverit alkavat korvata vanhempia ja heidän

avulla nuori rakentaa minuuttaan. Tutkija Riikka Korkiamäen mukaan nuoret merkitsevätkin toisilleen hyvinvointia, tukea ja turvaa, ja hekin voivat antaa toisilleen rakkautta ja rajoja. (Kuvaja 2013, 6.) Ryhmään kuuluminen on välttämätöntä; ryhmässä identiteetti ja persoonallisuus rakentuvat ja nuori oppii sosiaalisia taitoja esimerkiksi tunteiden hallintaa (Aalberg & Siimes 2007, 72). Ystävät ovat nuorelle elämän tärkein sisältö.

Varsinaisessa nuoruudessa ryhmät ovat eriytyneitä ja kooltaan pieniä. Niitä yhdistää jokin ideologia tai harrastus. Ryhmässä nuori luopuu vielä omasta yksilöllisyydestään ja hyväksyy muiden ryhmän jäsenten kanssa yhteisen, jaetun identiteetin, aina ulkoisista tuntomerkeistä lähtien. Usein nuoret näyttävät kuuluvansa tiettyyn ryhmään esimerkiksi pukeutumalla ja käyttäytymällä ryhmän vaatimalla tavalla. Yhteenkuuluvuuden ja samankaltaisuuden tunne lisää itsevarmuutta; ryhmän jäsenenä ja ryhmän hyväksymällä tavalla on helpompi ilmaista itseään sekä toimia tavalla, jolla ei yksilönä vielä uskaltaisi. Ryhmäidentiteetin avulla nuori kuitenkin saavuttaa lopulta yksilöllisen identiteettinsä. (Aalberg & Siimes 2007, 72.)

Ikätovereilla on keskeinen merkitys myös seksuaalisuuden kehittämisessä (Aalberg & Siimes 2007, 79). Seksuaalisuus tuntuu nuoresta pelottavalta ja epävarmalta asialta. Ryhmissä nuoret jakavat seksuaalisia kokemuksiaan ja kuvitelmiaan sekä vertailevat niitä. Seksuaalisuutta lähestytään usein karkeasti ja siinä ollaan vielä suvaitsemattomia. (Aalberg & Siimes 2007, 72.) Nuoren kuva itsestään ailahtelee ja hän tarvitsee jatkuvasti palautetta siitä, millainen hän on. Hän peilaa itseään toisten kautta ja kuvittelee itsensä sellaiseksi kuin muut ajattelevat. Kaveri- ja seurustelusuhteet ovatkin aluksi narsistisia ja itsekeskeisiä. Niillä pyritään vahvistamaan omaa minuutta ja itsetuntoa. (Aalberg & Siimes 2007, 85-86.)

Nuori tarvitsee ikätovereita ja ryhmään kuulumisen tunnetta kehityksessään. Jos nuori syrjäytyy ryhmien ulkopuolelle, psyykinen kehitys häiriintyy. (Aalberg & Siimes 2007, 73.) Nuori tulkitsee herkästi ikätovereitaan. Kokemus paheksunnasta tai torjutuksi tulemisesta on kokonaisvaltaista ja saattaa saada nuoren pois tolaltaan. Nuori saattaa myös päätellä, että hänessä on jokin vialla. Pahimmassa tilanteessa kokemus siitä, että voisi kuulua ryhmään, tuntuu toivottomalta ja nuori vetäytyy

kokonaan kontakteista. Eristäytymisellä saattaa olla hyvin vakavat ja jopa elämänmittaiset seuraukset. (Laukkanen ym. 2006, 60-61.)

Kaikki ryhmät eivät kuitenkaan välttämättä ole nuoren kasvulle hyväksi. Mikäli ryhmä jää taantumatilaan, toteuttamaan lapsenomaisia ylläkkeitä, eikä etene kehityksessään, vastustaa se nuoren kasvamista ja kehittymistä. (Aalberg & Siimes 2007, 73.) Joskus ryhmässä voi kehittyä vahingoittava arvomaailma esimerkiksi rikolliskulttuuri. Nuori elää hetkessä, eikä välttämättä pysty pohtimaan valintojensa merkitystä pitkälle tulevaisuuteen. Vahingoittavankin ryhmän merkitys on nuorelle niin suuri, että häntä on vaikea saada sen piiristä pois. (Laukkanen ym. 2006, 63.)

3.2 Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäiseminen

Murrosiän puolivälin psykososiaalinen taantuma on erityisen herkkä kehitysvaihe, jolloin syrjäytyminen alkaa helposti. Yksilön kehityksellä on siis vaikutusta syrjäytymisriskiin. (Aalberg & Siimes 2007, 137.) Opinnäytetyössä tavoiteltiin turvallista ja tiivistä ryhmää, jossa nuoret tunsivat olevansa osa sitä. Sen saavuttamiseksi ryhmän tuli kokoontua tarpeeksi monta kertaa ja riittävän usein. Ryhmän nuoret saattoivat olla hyvinkin yksinäisiä, eivätkä he välttämättä tunteneet kuuluvansa mihinkään omanikäisistään koostuvaan ryhmään. Nuoria kannustettiin hakeutumaan ryhmiin, muiden nuorten pariin. Nuorille esiteltiin erilaisia vaihtoehtoja, kuten harrastusryhmiä ja vapaa-ajan viettoa Nuorisotalolla.

THL:n kouluterveyskyselyssä tarkastellaan 14-20 -vuotiaiden suomalaisnuorten hyvinvointia vuosina 2000-2013. Tuloksista käy ilmi, että kymmenen vuoden aikana ilman yhtään läheistä ystävää olevien poikien osuus on pienentynyt sekä peruskoulun yläluokkalaisilla että lukiolaisilla. Ammattikoululaisista pojista 10-11 % oli ilman läheistä ystävää. Tyttöjen osuudessa sen sijaan ei ole tapahtunut mainittavaa muutosta. Vuonna 2013 kaikki koulutasot huomioon ottaen, joka kahdeskymmenes tyttö kertoi, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää. Peruskoulun pojat ovat suurin ryhmä ilman yhtään läheistä ystävää. Pienin ryhmä on lukiolaistytöt. (Luopa ym. 2014, 20-21.)

Nuorten syrjäytymiseen vaikuttavat jonkin verran eri asiat kuin aikuisten syrjäytymiseen. Köyhyys ei vaikuta nuorten syrjäytymiseen samalla tavalla kuin aikuisten. Nuorten kohdalla helppo rahansaanti ja toimeentulo ilman työntekoa tai opiskelua saattavat johtaa passivoitumiseen ja syrjäytymiseen. Huono koulumenestys ja erityisesti koulun keskeyttäminen ovat tärkeimpiä syrjäytyneisyyden selittäjiä. (Taskinen 2011, 11.) Nuorten syrjäytymistä tulee kuitenkin tarkastella laajempänä kokonaisuutena, kuin vain koulusta syrjäytymisenä (Korhonen 2006). Punaisen Ristin teettämässä tutkimuksessa suomalaisten yleisin huolenaihe on nuorten sosiaalinen syrjäytyminen. Kaksi kolmesta tutkimukseen osallistuneesta oli huolissaan nuorten syrjäytymisestä. Tutkimukseen osallistui 1085 15-79 –vuotiasta suomalaista. (Red Cross 2014.)

Nuorten syrjäytymisen määrittelyssä subjektiivinen syrjäytymisen kokemus tulisi ottaa huomioon. Tällöin nuori on sosiaalisesti syrjäytynyt eli kokee itsensä yksinäiseksi ja eristyy. Sen sijaan esimerkiksi työttömän nuoren sosiaalinen elämä voi olla hyvinkin vilkasta, eikä hän välttämättä tunne itseään syrjäytyneeksi. (Taskinen 2011, 11.) Nuorille syrjäytyminen merkitseekin usein sitä, ettei ole kavereita (Kuvaja 2013, 6).

Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat tutkimuksen mukaan merkittävimpiä syitä nuorten syrjäytymiseen. Päihdeongelmat estävät usein koulutukseen osallistumisen ja työllistymisen. (Eduskunnan www-sivut 2014.) Nykyään 20 % mielenterveysongelmien vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneistä on alle 30-vuotiaita. (Luopa ym. 2014, 74.) Tarkastusvaliokunnan mukaan nykyisten resurssien uudelleen järjestelyllä kyettäisiin torjumaan syrjäytymistä tehokkaammin. Hoitoon pääsyn tulisi olla helpompaa, ja palveluiden tulisi saavuttaa nuoret jo ennen kuin ongelmat ovat kasvaneet suuriksi. Ihanteena olisi matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut, jotka tarjoaisivat nuorille apua nopeasti ja joustavasti. Nuorelle tulisi tarjota myös yhteyshenkilö, joka etsii nuorelle tämän tarvitsemat palvelut nopeasti. (Eduskunnan www-sivut 2014.) Kouluterveyskyselyn mukaan laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleiden määrä on yläkoululaisilla 9 %, lukiolaisilla 13 % ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla 21 %. Kyselyn mukaan alkoholia viikoittain käyttävien osuus on yläkoululaisilla 5 %, lukiolaisilla 8 % ja ammattikoululaisilla 18 %. (THL:n www-sivut 2014.)

Myöhäisnuoruudessa alkoholia käytetään aiempaa enemmän. Nuoret haluavat usein juhlia ja hankkia uusia kokemuksia. Myös sosiaaliset tekijät ja päihdekulttuuri vaikuttavat juomiseen. Nuoret sietävät alkoholin haittavaikutuksia aikuisia paremmin. Mitä nuorempana alkoholinkäyttö aloitetaan, sitä todennäköisemmin koitetaan muitakin päihteitä ja myös aikuisiän alkoholin käyttö on runsasta. Nuorten alkoholinkäytön riskitekijöitä ja haittavaikutuksia on vaikea erottaa toisistaan, sillä ne ovat osin samoja. Riskitekijöitä ovat esimerkiksi käytösongelmat ja koulunkäyntivaikeudet, traumaattiset tapahtumat elämässä, lähipiirin runsas alkoholinkäyttö, helppo alkoholin saatavuus, keskushermoston kehitykselliset poikkeamat, tytöillä varhainen puberteetti sekä opintojen keskeytyminen. Alkoholin käytön haittavaikutuksina nuorilla voidaan pitää psyykkisiä sairauksia, itsemurhayrityksien lisääntymistä, keskushermostollisia muutoksia, muistin ja oppimiskyvyn vaikeuksia, tapaturmien ja rikosten lisääntymistä, riskialtista seksuaalikäyttäytymistä, puberteetin viivästymistä ja päihderiippuvuuden muodostumista. Usein humalajuomiseen liittyvät ongelmat kasaantuvat tietyille nuorille, ja johtavat näin syrjäytymisvaaraan. Huolehtivat vanhemmat, nuoren myönteinen suhtautuminen perheeseen ja terveyden ylläpitoon, hyvä koulumenestys, harrastukset ja kielteinen suhtautuminen päihteisiin suojaavat nuorta alkoholin käytöltä. (Kekkonen, Kivimäki & Laukkanen 2014, 549-554.)

Mielenterveyden keskusliiton toiminnanjohtaja Inkeri Aalto toteaa Turun sanomissa (2012) syrjäytyneillä nuorilla olevan suurentunut riski tehdä itsemurha. Aalto on huolestunut lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon pääsyn pitkittymisestä. Nuoruusiässä itsemurhan mahdollisuutta mietitään enemmän. Yleisimmät psyykkiset häiriöt itsemurhaa yrittäneillä henkilöillä ovat masennus, päihdeongelmat, psykoosit ja persoonallisuushäiriöt. (Terveyskirjaston www-sivut 2014.) Suomessa noin 40 % itsemurhista tehdään päihtyneenä (STM:n www-sivut 2014b). Kansainvälisesti tarkasteltuna etenkin Suomen nuorten miesten itsemurhakuolleisuus on suurta (Terveyskirjaston www-sivut 2014).

Viime vuosina kouluterveyskyselyyn vastanneet nuoret kokivat olevansa terveempiä kuin sen alkuvaiheilla (2000-2001). Peruskoulun ja lukion tytöt kokivat terveydentilansa huonommaksi kuin pojat. Terveydentilansa huonoksi tai

keskinkertaiseksi tuntevien osuus on kuitenkin pienentynyt muutamalla prosentilla verrattuna vuosiin 2000–2001. Ammattikoululaiset tunsivat terveydentilansa muita koululaisia huonommaksi, eikä heidän kokemassaan voinnissa ole tapahtunut merkittävää muutosta. (Luopa ym. 2014, 30.)

Nuorten kokemaa ahdistuneisuutta kysyttiin ensimmäistä kertaa kouluterveyskyselyssä vuonna 2013. Tytöt vastasivat poikia useammin olevansa ahdistuneita. Ammattikoululaiset kokivat itsensä ahdistuneimmiksi sekä tytöistä että pojista. (Luopa ym. 2014, 33-34.) Avun hakeminen masentuneisuuteen tai ahdistuneisuuteen on lisääntynyt erityisesti peruskoulun ja lukion tytöillä vuosista 2004-2005. Yleisimmin apua hakivat kuitenkin ammattikoulun tytöt. Lukion pojat hakivat ammattiapua harvemmin kuin muut. (Luopa ym. 2014, 42–43.) 13–17-vuotiaiden nuorisopsykiatrian avohoitokäynnit ovat yli kaksinkertaistuneet vuodesta 2000 vuoteen 2010 (STM:n www-sivut 2014b).

Avainasemassa syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä ovat neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon työntekijät, mutta myös päiväkodin työntekijät ja opettajat (Notkola ym. 2013, 82). Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategian sekä hallitusohjelman yhtenä painopisteenä onkin nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, sekä syrjäytymisen ehkäiseminen (STM:n www-sivut 2014b). Syrjäytymisen ehkäiseminen on myös yksi Suomen Lääkäriliiton tavoitteista seuraavalla hallituskaudella (Keronen 2014, 2731).

Perheen merkitys nuoren syrjäytymisen ehkäisemisessä on tärkeä. Lapsi kasvaa osaksi perhettään ja yhteiskuntaa. Kasvatuksen tulisi tarjota lapselle tukea, jotta tämä selviytyisi elämässään itsenäisesti, oppisi oikean ja väärän eron, sekä hänelle kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Vanhemmiltaan saadulla palautteella on vaikutusta siihen, kuinka lapsi tai nuori toimii. (MLL:n www-sivut 2014.) Terveysministeri Paula Risikko painottaa syrjäytymisen ehkäisyä lapsiperheissä vanhemmuutta tukemalla (STM:n www-sivut 2014b).

Yhteiskunnassamme pyritään järjestämään kohdennettua ehkäisyä nuorille, joilla on muita suurempi syrjäytymisen vaara. Syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävät palvelut ovat lisääntyneet viime vuosina. Lastensuojelun, lasten- ja nuorten psykiatrisen

hoidon ja erityisopetuksen määrärahoja on nostettu jatkuvasti, kun taas neuvolan ja koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon resurssit ovat säilyneet ennallaan tai pienentyneet. (Notkola ym. 2013, 64-65.) Kuitenkin Suomen Lääkäriliitto painottaa nimenomaan neuvolan ja kouluterveydenhuollon merkitystä periytyvän syrjäytymisen havaitsemisessa sekä syrjäytymisriskin tunnistamisessa (Keronen 2014, 2732).

Suomalaisen palvelujärjestelmän ongelmana on sen pirstaleisuus. Kansallisen tason kokemuksena on, että palveluiden tulisi antaa yksilöllistä ohjausta nuorelle, kartoittaa tämän psykososiaalinen tilanne ja hyödyntää moniammatillista yhteistyötä. Syrjäytymisen ehkäisy tulisi olla riittävä ja perusteltu syy nuoren kuntoutukselle. Kuntoutuspalvelujen tulisi olla samalla toimijalla alusta loppuun saakka. Näin nuoren tilanteesta voitaisiin muodostaa kokonaisvaltainen kuva. (Notkola ym. 2013, 64-65.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävien palveluiden vaikuttavuutta on hankala arvioida, sillä se koostuu usein niin monenlaisesta tuesta ja toimenpiteestä. Yksityisen sektorin seuranta toiminnan vaikuttavuudesta ei ole tarpeeksi kattavaa, eikä mikään järjestelmä huomioi nuoren polkua tarpeeksi kattavasti. (Notkola ym. 2013, 72.) Lastensuojelu- ja nuorisolaki velvoittavat kuntia keräämään tietoa alueen nuorten hyvinvoinnista (Notkola ym. 2013, 82).

Syrjäytyminen on vahvasti periytyvää. Noin puolet koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten vanhemmista ovat nuorten kanssa samassa tilanteessa. Lähes 25 % työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jäävistä nuorista on maahanmuuttajataustaisia. Ammatillisen koulutuksen tiedetään nostavan työvuosien määrää jopa kymmenellä vuodella. (STM:n www-sivut 2014b.)

Nuorisotyöttömyys aiheuttaa syrjäytymistä. Tähän ongelmaan nuorisotakuutyöryhmä pyrki vastaamaan laatimallaan nuorisotakuulla, joka tuli voimaan vuonna 2013. Sen tavoitteena on taata työ- tai opiskelupaikka kaikille alle 25-vuotiaille tai alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille nuorille kolmen kuukauden sisällä siitä, kun nuori on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi (Nuorisotakuun www-sivut 2014.) Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan asetettuja tavoitteita ei ensimmäisen

vuoden aikana saavutettu, vaan nuorten työttömyys kasvoi entisestään, mihin tosin saattoi vaikuttaa huono taloudellinen tilanne. Nuorten työttömyyttä seuraa sekä tilastokeskus että työ- ja elinkeinoministeriö. Tilastokeskus ei huomioi laskuissaan opiskelijoiden osuutta. (Ylen www-sivut 2014.)

3.3 Ryhmäohjaus

Ohjaajien virittäytyminen ja valmistautuminen ryhmässä toimimiseen on tärkeää. Virittäytymistä helpottaa positiivinen ajattelu alkavasta toiminnasta. Mielikuvaharjoitukset ja kirjallinen suunnitelma tapahtumakerroista valmistavat ohjaajia. Ohjaajien tulee olla joustavia, koska kaikki ei aina etene suunnitelmien mukaisesti. Hyvä valmistautuminen auttaa keskittymään ryhmäläisiin ja tuo ohjaajille itsevarmuutta. Pieni jännitys on normaalia, ja voi olla jopa hyödyksi. (Nikulin 2001, 19.) On hyvä miettiä myös etukäteen vaihtoehtoisia toimintatapoja, jos alkuperäinen suunnitelma ei jostain syystä onnistukaan. Ryhmän jäsenet muokkaavat ryhmästä ja toimintakerroista omanlaisensa, minkä vuoksi kaikkeen ei voi täysin ennalta varautua.

Kokoontumisten alkaminen aina samasta paikasta lisää ryhmäläisten turvallisuuden tunnetta. Kahvitarjoilu laukaisee jännitystä alkutapaamisessa. Ensimmäiseen tapaamiskertaan ei kannata sisällyttää liikaa toimintaa, sillä liiallinen tieto unohtuu alkujännityksessä. Ryhmään tutustuminen ja tulevien kokoontumiskertojen esittely riittävät ensimmäisen kerran ohjelmaksi. Ohjaajien tulee luoda tilanteesta turvallinen ja pitää ohjat käsissä. Ohjaajan asenne ryhmäläisiin näkyy. Ryhmäläisten arvostaminen ja mielipiteiden kunnioittaminen auttaa hyvän ilmapiirin luomisessa. (Nikulin 2001, 20-21.)

Ryhmän virittäytyminen tapahtuu erilaisilla esittäytymis- ja kuulumiskierroksilla, jotka olisi hyvä tehdä joka tapaamiskerran alussa. Osallistujien ajatuksia voi virittää erilaisilla valmiilla teemoilla ja kysymyksillä. Ryhmän virittäytymiskeinot valitaan käytettävissä olevan ajan mukaan. Virittäytymiseen voidaan auttaa oikeanlaisella myönteisiä ajatuksia herättävällä musiikilla, joka sammutetaan kaikkien asettauduttua paikoilleen. (Nikulin 2001, 19–20.)

Itsensä esittelyssä ensimmäisellä kerralla voi käyttää apuna erilaisia kuvia, joiden pohjalta ryhmäläiset kertovat itsestään. Kuviin keskittyminen lieventää alkujännitystä. Kuviin kannattaa valita myönteisiä aiheita riittävän monipuolisesti, vähintään kolme kuvaa yhtä ryhmäläistä kohti. Kuvan valitsemiseen annetaan riittävästi aikaa. Esittäytymisessä voidaan myös pyytää jokaista ryhmäläistä lisäämään etunimen yhteyteen joku positiivisen adjektiivi. Tämä auttaa myös muita ryhmäläisiä nimien muistamisessa. (Nikulin 2001, 20.) Esittely voi tapahtua myös jakamalla ryhmäläiset ensin pareiksi, joille he kertovat itsestään. Tämän jälkeen parit esittelevät toinen toisensa muulle ryhmälle.

3.3.1 Ryhmäohjauksen vaiheet

Tutustuimme teoriassa ryhmän ohjauksen vaiheisiin, joiden pohjalta lähdettiin miettimään omien tapaamiskertojemme etenemistä. Ennen ryhmän aloitusta ryhmäkerrat suunnitellaan ja valmistellaan huolella sekä kootaan yhteensopiva ryhmä (Sosiaaliportin www-sivut 2013). Ryhmätoimintaan valmisteltiin myös varasuunnitelmia, jos joku kerta ei sujukaan suunnitelmien mukaan. Nuorten vastaanoton työntekijät kokosivat nuorista ryhmän, koska he olivat jo tavanneet nuoria ja tiesivät, ketkä hyötyisivät ryhmätoiminnasta eniten. Nuorten ikähaarukasta keskusteltiin, ja siitä olisiko ryhmä homo- vai heterogeeninen sukupuolen suhteen.

Syrjäytyneille, yksinäisille tai aroille nuorille turvallisuuden tunne on tärkeää. Sitä luo ohjaajien tuttuus ja sitoutuneisuus. On toivottavaa, että ryhmän toimintaa ohjaavat koko ajan samat henkilöt, jotta ryhmän ja ohjaajien välille syntyy keskinäinen luottamus. (Kivelä & Lempinen 2009, 42.) Nuorten vastaanoton kaksi työntekijää olivat paikalla ensimmäisessä ryhmätapaamisessa, koska he olivat nuorille ennestään tuttuja ja vähensivät siten jännittyneisyyttä. Tapaamisia pidettiin viisi kertaa, jotta ehdittäisiin tulemaan tutuiksi nuorten kanssa. Hyvä ryhmäohjaaja on myös motivoiva ja kannustava oikealla tavalla. Sitoutuneen ohjaajan on kuitenkin muistettava, että hän ei voi muuttua nuoren motivaatioksi, hän voi vain edesauttaa sen syntymistä. (Kivelä & Lempinen 2009, 43.)

Hyvässä ryhmäohjauksessa ryhmäläiset osallistetaan yhteistyöhön, heille annetaan mahdollisuus vaikuttaa tapaamisiin (Sosiaaliportin www-sivut 2013). Siksi nuorten mielipiteitä kysyttiin, ja annettiin heille ehdotuksia. Näin myös nuorten mielenkiinto ja motivaatio pysyi yllä, kun he saivat itse osallistua suunnitteluun. Nuoria valmisteltiin ryhmätoimintaan jo ennen ensimmäistä tapaamiskertaa, minkä tarkoituksena oli vähentää jännittyneisyyttä ja alentaa kynnystä tulla ensimmäiseen tapaamiseen (Sosiaaliportin www-sivut 2013). Ryhmistä tehtiin esite, joita nuorten vastaanoton työntekijät jakoivat ryhmään valituille nuorille. Myös työntekijöille annettiin informaatiota ryhmiemme sisällöistä ja tavoitteista, jotta he osasivat valita ryhmään sopivat nuoret.

3.3.2 Ohjaustyyli

Ohjaustyylien jaottelu on apuväline ryhmäohjaukseen. Todellisuudessa ohjaus ei ole niin selkeää vaan siihen vaikuttavat monet asiat kuten ryhmän kulloinkin kokoonpano, vireystila ja ympäristö. Ohjaajan on kuitenkin hyvä osata vaihtaa ohjaustyyliään tilanteen mukaan. (Kivelä & Lempinen 2009, 44.)

Hyvä ohjaaja on nuoria varten; ryhmän tulee vastata nuorten tarpeisiin, ei ohjaajan. Tämän mukaan toimiminen tekee ryhmäohjauksesta ammattimaista. Ohjaajalla on kuitenkin vastuu ryhmästä. (Kivelä & Lempinen 2009, 42.) Ohjaustyyliä ovat auktoriteettinen, motivoiva, avustava ja delegoiva tyyli. Ohjaaja valitsee ohjaustyyliensä ja roolinsa ryhmän tavoitteen ja nuorten tarpeiden mukaisesti. (Kivelä & Lempinen 2009, 43.) Ryhmäohjauksessa pyrittiin kiinnittämään huomiota ohjaustyyliin, ja tarpeen mukaan muuttamaan niitä, sekä kehittyä ohjaajina ryhmän edetessä.

Aloittavassa ryhmässä auktoriteettinen tyyli on paras, varsinkin jos ryhmässä on paljon epävarmoja jäseniä. Auktoriteettinen ohjaaja on näkyvästi läsnä ja rohkaisee ryhmäläisiä. Tarkat ohjeet ovat ryhmäaloituksessa tärkeitä. Auktorin roolista tulee kuitenkin sen tarpeen lakattua pyrkiä pois, jotta ryhmästä tulee itseohjautuvampi. (Kivelä & Lempinen 2009, 43-44.) Ryhmässämme oli paljon arkoja ja epävarmoja nuoria, joten tämä ohjaustapa oli tärkeä ainakin ensimmäisillä tapaamiskerroilla.

Motivoivaa ohjausta tarvitaan kuitenkin kaikkein eniten nuorten ryhmissä. Motivoiva ohjaaja perustelee ja selittää antamansa ohjeet. Hän pyrkii esimerkillään ja keskustelun avulla rohkaisemaan ja tukemaan ryhmää. Motivoiva ohjaustyyli sopii tilanteisiin, joissa ryhmä ei ole jostain syystä tarpeeksi innostunut toimintaan. On kuitenkin hyvä muistaa, että nuoren rooli ei aina paljasta hänen ajatuksiaan, tunteet eivät välity toiminnaksi suoraan. Innostumattomuus voi johtua myös siitä, että ryhmäläiset ovat liian arkoja tuomaan intonsa esiin tai he voivat tuntea olonsa turvattomaksi ryhmässä. Nuorten välinpitämättömyys johtuu usein varovaisuudesta paljastaa toisille itselle tärkeitä asioita tai pelosta joutua naurunalaiseksi. Ohjaajan on hyvä muistaa, että hän voi tehdä parhaansa, mutta puuttuvaksi motivaatioksi ei pysty muuttumaan. (Kivelä & Lempinen 2009, 43-44.)

Fasilitaattori ohjaaja rohkaisee, täsmentää ja auttaa ideoinnissa tai ajatusten ilmaisemisessa. Ohjaustyyli sopii tilanteisiin, joissa ryhmä on innostunut ja sitoutunut, mutta epävarma. (Kivelä & Lempinen 2009, 43-44.) Rohkaisu ja kannustus olivat motivoinnin lisäksi tärkeimpiä ominaisuuksia omassa ryhmänohjauksessamme. Syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla olevat nuoret tarvitsevat niitä erityisen paljon.

Delegoiva ohjaaja eli mentori antaa palautetta ja kritisoi. Ryhmän tulee olla tätä ohjaustyyliä käytettäessä itsenäinen ja hyvin sitoutunut sekä toiminnan tulee olla tuttua. Ohjaaja on tässä tyyliässä usein ryhmästä etäinen. (Kivelä & Lempinen 2009, 44.) Delegoiva ohjaustyyli oli ainoa, joka ei sopinut toiminnallisiin ryhmiimme, koska tavoitteena oli mukava yhdessä tekeminen ja oleminen, ei niinkään vahvaan ja itseohjautuvaan ryhmään pyrkiminen. Ryhmältä ei edellytetty vastuunottoa vaan opeteltiin yhdessä arjen hallintaa ja sosiaalisia tilanteita. Osallistuimme myös itse toimintaan, emme vain ohjanneet sitä.

3.3.3 Vertaistuki ryhmässä

Vertaisryhmässä on mahdollisuus antaa ja saada tukea samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta ihmisiltä (Mielenterveyden keskusliiton [www-sivut](http://www.sivut) 2013).

Ryhmässämme syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret oppivat sosiaalisia taitoja vertaistuen saamisen lisäksi. Vertaistukiryhmä voi olla avoin, suljettu tai puoliavoin. Avoimeen ryhmään voi tulla uusia jäseniä koska tahansa kun taas suljettuun ryhmään valitaan jäsenet, jotka pysyvät samana alusta loppuun. (Mielenterveyden keskusliiton www-sivut 2013.) Projektiin valittiin puoliavoin ryhmä, johon oli mahdollisuus ottaa uusiakin jäseniä mukaan. Näin mahdollistettiin ryhmän täydentäminen tarvittaessa, jos ryhmäkoko olisi jäänyt liian pieneksi.

3.4 Aiemmat tutkimukset

Aiempiä opinnäytetöitä syrjäytyneiden nuorten ryhmätoiminnasta on olemassa paljon. Harjunpään (2012) opinnäytetyöstä ”On se kiva et voi välillä mennä johonkin, että ei tarvi aina vaa yksin kotona olla” Ryhmätoimintaa nuorille miehille elämönhallinnan tueksi –opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää ryhmätoimintaa syrjäytyneille tai syrjäytymisuhan alla oleville nuorille miehille. Tavoitteena oli nuorten elämönhallinnan tukeminen erilaisia luovia ja toiminnallisia menetelmiä, kuten kirjoittamista ja liikuntaa, käyttäen. Pyrkimyksenä oli myös selvittää miten nuoret miehet kokivat ryhmätoiminnan ja mitkä tekijät tukivat tai estivät ryhmän toimintaa. Aineistonkeruumenetelminä Harjunpää käytti osallistuvaa havainnointia, tutkimuspäiväkirjaa, avointa haastattelua sekä luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Opinnäytetyöhön valittiin 6 miestä, joista 5 osallistui vaihtelevasti tapaamisiin. Miehet olivat työelämän ja koulutuksen ulkopuolella ja heiltä puuttui päivärtymi. Säännölliset ryhmätapaamiset, omanikäinen seura ja mielekäs tekeminen koettiin arkea vahvistavina ja elämönhallintaa tukevinä tekijöinä. Harjunpää huomasi, että nuorten rohkeus itseilmaisuuksiin kasvoi ryhmän aikana. Opinnäytetyön tuloksien mukaan ryhmätoiminta olisi erittäin tärkeää etenkin syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. (Harjunpää 2012.)

Korhosen (2006) opinnäytetyö ”Koulujen tukitoimet nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä” toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Siinä otettiin selvää peruskoulun yläluokkien oppilashuoltoryhmän keinoista nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä jo alkaneen syrjäytymiskehityksen lieventämiseksi haastatteleamalla oppilashuoltoryhmään kuuluvia henkilöitä, kuten

kouluterveydenhoitajia ja erityisopettajia. Haastateltavat korostivat, että nuorten syrjäytymistä ja niihin liittyviä ongelmia ei pitäisi yleistää liikaa, sillä suurin osa nuorista voi kuitenkin hyvin. (Korhonen 2006.)

Oppilashuoltoryhmän toiminta todettiin tutkimuksessa pääosin tehokkaaksi ja hyödylliseksi työmuodoksi peruskoulussa. Varhainen puuttuminen, johdonmukaiset menettelytavat, joustava tiedonkulku eri tahojen välillä sekä koulun ja kodin yhteistyö esimerkiksi kiusaamistapauksissa osoittautuivat tärkeiksi oppilashuoltoryhmän keinoiksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä sekä jo alkaneessa syrjäytymiskehityksen lieventämisessä. Kouluterveydenhoitaja ja koulukuraattori ovat nuorelle tärkeitä aikuisia, joille voi puhua ongelmistaan. Oppilashuoltoryhmän tulee hyödyntää jokaisen jäsenensä ammatillista osaamista sekä jakaa vastuualueet keskenään. Kouluviihtyvyyden parantaminen, tehostettu oppilaanohjaus ja ammatinvalintaohjaus sekä työharjoittelun järjestäminen niille oppilaille, jotka eivät viihdy kirjojen parissa, ovat keinoja tuottaa positiivisia oppimiskokemuksia kaikille oppilaille. (Korhonen 2006.)

Himmelä (2012) tutki opinnäytetyössään ”Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn” miten syrjäytymiseen voidaan puuttua lisäämällä nuoren yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Työn teoreettisena viitekehyksenä on, että yhteisöllisyys ja osallisuus ehkäisevät syrjäytymistä. Tutkimus on tehty kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä haastatteleamalla kuutta yläasteikäistä nuorta. Työn tilaajana oli MIMO – Moving In, Moving On! Application Based Methods to Social and Youth Work -hanke, joka järjestää uusia osallistumismahdollisuuksia, esimerkiksi työpajoja, syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. (Himmelä 2012.)

Himmelän (2012) mukaan nuorille tärkeimmäksi onnellisuutta lisääväksi tekijäksi nousi kaverit ja harrastukset. Ryhmäharrastuksia pidettiin yksin harrastamista tärkeämpänä. Vaikka nuori kuuluu moneen yhteisöön kuten perheeseen, kouluyhteisöön, virtuaaliyhteisöihin ja harrastuksiin, ystäväpiiri nostettiin merkityksellisemmäksi. Parhaina tukijoina ja kannustajina kuitenkin pidettiin lähipiirin aikuisia. Syrjäytymisen nuoret määrittivät sosiaalisten suhteiden puuttumisena, yksinäisyytenä ja ulkopuolisuutena, eivät työn tai koulutuksen

puuttumisena. Useimmissa haastatteluissa syrjäytymisen ehkäisykeinoksi ehdotettiin yksinäisten nuorien mukaan ottoa kaveriporukkaan. Tutkimuksen tuloksena oli, että yhteisöllisyys ja osallisuus vaikuttavat positiivisesti nuorten hyvinvointiin ja niitä tukemalla voidaan ehkäistä syrjäytymistä. (Himmelä.)

Berg, Huurre, Kiviruusu ja Aro (2010) tekivät seurantatutkimuksen nuorten huono-osaisuuden kasautumisen vaikutuksesta kuolleisuuteen. He toteuttivat kyselyn Tampereen peruskoulun yhdeksännen luokan oppilaille vuonna 1983. Kyselyn osa-alueet koskivat terveyteen, sosiaalisiin suhteisiin, elämäntyyliin, koulutukseen sekä sosioekonomiseen asemaan liittyvää huono-osaisuutta. Kyselyyn osallistui 2194 nuorta. Kyselyiden tiedot yhdistettiin vuosien 1983-2010 kuolleisuustietoihin. Seurannan aikana kyselyyn vastanneista kuoli 35 miestä ja 13 naista. Miessukupuoli ennusti siis kuolleisuutta. Yleisin kuolinsyy miehillä oli itsemurha, naisilla taudit. Päihteillä oli vaikutusta yli puolessa kuolemantapauksista. Vanhempien avioero, oman isän tunteminen etäiseksi, päihteiden käyttö, huono todistuksen keskiarvo sekä jatkokoulutussuunnitelmien puuttuminen olivat merkittävästi yhteydessä kuolleisuuteen. (Berg, Huurre, Kiviruusu & Aro, 168-172.)

Huono-osaisuuden kasautumisesta terveyden osa-alueella ei näyttänyt olevan yhteyttä kuolleisuuteen, toisin kun kaikilla muilla osa-alueilla. Voimakkaimmin kuolleisuuteen vaikutti sosiaalisten suhteiden huono-osaisuuden kasautuminen. Tutkimuksen aikana kuoli 6,4 % nuorista, joilla oli huono-osaisuustekijöitä kolmella tai useammalla alueella, kun vastaava luku oli 1,7 % nuorilla, joilla huono-osaisuustekijöitä oli enintään kahdella osa-alueella. Kuolleisuuden riski oli siis sitä voimakkaampi, mitä useammalla alueella nuorella oli huono-osaisuustekijöitä. (Berg, Huurre, Kiviruusu & Aro, 174.)

Andersinin ja Loimijoen (2014) opinnäytetyössä ”Ungdomars upplevelser av delagtighet - Betydelsen av empowermentorienterat arbete i ungdomsverkstäder.” selvitettiin nuorten työpajan toimintaan osallistuvien nuorten mielipiteitä ja kokemuksia osallisuuden tunteeseen vaikuttavista asioista. Ryhmähaastattelun avulla selvitettiin mitä osallisuus tarkoittaa nuorille, mitkä asiat vaikuttavat osallisuuden tunteeseen ja miten osallisuuden tunnetta voidaan lisätä. Nuoret pitävät osallisuuden tunnetta tärkeänä, se vaikuttaa hyvinvointiin ja motivaatioon. Koulutusta sen sijaan

nuoret eivät pitäneet osallisuuden tunnetta tukevana tekijänä. Haastatelluilla nuorilla oli kuitenkin vain hyviä kokemuksia nuorten työpajasta. Tutkimus vahvisti, että voimaannuttava työ nuorten kanssa antaa heille valmiuksia vaikuttaa ja tehdä itsenäisiä päätöksiä. Tunne, että voi vaikuttaa omaan elämään ja ympäristöön lisää osallisuuden tunnetta ja antaa nuorelle paremman pohjan aktiiviseen kansalaisuuteen. (Andersin & Loimijoki 2014.)

Liitteessä 1 on kerrottu aikaisempien tutkimusten yhteenveto.

3.5 Projektimenetelmänä

Projektilla on aina jokin määritelty tavoite, joka pyritään saavuttamaan. Jokainen projekti on ainutlaatuinen ja vaatii yhteistyötä useiden eri henkilöiden välillä. Projektille laaditaan aikataulu ja päättymispäivä, joista pyritään pitämään kiinni. Projektiin osallistuvien henkilöiden tulee sitoutua asetettuun tavoitteeseen. (Kettunen 2009, 15-17.) Käsité projekti tulee latinan termistä *pro-iectum*, joka tarkoittaa suoraan käännettynä ”ulos/ eteen heitetty” (Helsingin yliopiston [www-sivut](http://www.sivut) 2013).

Onnistunut projekti vaatii huolellista suunnittelua, organisointia, toteutusta, valvontaa, seuraamista ja arviointia. Kahdestaan tehdyssä opinnäytetyöprojektissa on tärkeää sopia työnjaosta, jotta vastuu jakautuisi tasaisesti ja opintopisteitä kertyisi tarvittava määrä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 47-50.) Lupa kahden opiskelijan opinnäytetyön tekemiseen saatiin osaamisalueen johtajalta. Työelämälähtöisessä projektissa tulisi olla mukana suunnitteluvaiheesta lähtien sekä työelämän edustaja, ohjaaja että opinnäytetyön tekijät (Vilkkä & Airaksinen 2003, 50). Heti projektin alussa suunniteltiin tulevia ryhmätapaamisia ja ryhmän kokoonpanoa yhdessä nuorten vastaanoton kahden työntekijän kanssa useaan eri otteeseen, niin kasvotusten kuin sähköpostitsekin. Vaihdoin ajatuksia myös ohjaajamme kanssa säännöllisesti.

4 PROJEKTIN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Projektin tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa viisi toiminnallista ryhmätapaamista yhdessä Porin Perusturvan työntekijöiden kanssa nuorten vastaanoton asiakkaille, jotka ovat syrjäytyneitä, yksinäisiä tai vaarassa syrjäytyä. Tavoitteena on tapahtumiin osallistuvien nuorten yhteisöllisyyden tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Lisäksi tavoitteena on oppia projektityöskentelyä ja kehittyä ryhmäohjaajina.

5 PROJEKTIN SUUNNITTELU

5.1 Aikataulukus

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi touko-kesäkuussa 2013, jolloin idea nuorten toiminnallisista ryhmätapaamisista syntyi. Aiemman harjoittelukokemuksen pohjalta aikuisten ryhmätoiminta oli tullut tutuksi. Nuorille vastaavaa toimintaa ei silloin järjestetty. Idea kiinnosti sen työelämälähtöisyyden vuoksi. Ideaseminaari pidettiin 23.5.2013. Siellä esitettiin opinnäytetyön alustava idea, yhteistyötahot sekä tulevien ryhmätapaamisten sisällöt. Jo tällöin oli sovittuna ensimmäinen tapaaminen nuorten vastaanotolle, jossa käsiteltiin projektin ideaa 11.6.2013.

Ensimmäinen kontakti Nuorten vastaanottoon oli kesäkuun alussa 2013, jolloin alustavasti selvitettiin tarvetta nuorten ryhmätoiminnalle. Ideastamme kiinnostuttiin heti, koska todellinen tarve tällaiselle toiminnalle oli. Vastaanotolla käy yhä enemmän yksinäisiä nuoria, jotka hyötyisivät ryhmätoiminnasta ja sosiaalisista kontakteista. Ensimmäinen tapaaminen nuorten vastaanotolla oli kesäkuun alussa. Siellä keskusteltiin tarkemmin ideasta, sovittiin tapaamiskertojen määrästä, toteuttamisajankohdista sekä ryhmän koosta. Toiminnallisten ryhmätapaamisten suunnittelu jäi kokonaan meille. Kesän aikana suunniteltiin alustavasti tapaamiskertojen sisältöjä ja mahdollisia varasuunnitelmia, jos jotain ei voidakaan

toteuttaa. Nuorten vastaanotto suostui myös rahoittamaan opinnäytetyötämme, mikä lisäsi mahdollisuuksiamme tapaamisten toteuttamisessa.

Toisessa tapaamisessa nuorten vastaanoton työntekijöiden kanssa 20.8.2013 käytiin läpi suunnitelmaa ryhmien eri tapaamiskerroista, joita oli siis yhteensä viisi. Kävimme tutustumassa nuorisotalon tiloihin sekä heidän tarjoamiin toimintamahdollisuuksiinsa 3.9.2013. Sovimme tapaamisen opinnäytetyöhjaajamme kanssa 11.9.2013. Viimeinen tapaaminen nuorten vastaanoton työntekijöiden kanssa ennen toiminnallisten ryhmien alkua oli 17.9.2013. Opinnäytetyöhön käytetty aika kuvataan tarkemmin taulukossa 1.

Taulukko 1. Opinnäytetyön ajankäyttö.

Aihe	Käytetty aika (h) yht.	Minnan osuus (h)	Sofian osuus (h)
Aineiston keruu	250	125	125
Yhteydenpidot & tapaamiset	30	10	20
Ryhmäkertojen suunnittelu ja toteutus	230	130	100
Opinnäytetyön kirjoittaminen	240	110	130
Muut (Seminaarit, tarvikehankinnat ym.)	50	25	25
Tunnit yhteensä	800	400	400

5.2 Riskianalyysi

Kaikki projektit sisältävät riskejä. Kun riskit tiedostetaan etukäteen, niitä on helpompi hallita ja epäonnistumiselta on helpompi välttyä. Tämän vuoksi riskianalyysi tulisi tehdä aina ennen projektin aloittamista. Riskejä tulisi kartoittaa ja

käsitellä realistisesti, vaikka se tuntuu usein epämiellyttävältä. (Kettunen 2009, 75-76.)

Ryhmätapaamisten ohjaamisessa on aina omat riskinsä. Riskinä on, ettei nuoria tule paikalle tai he keskeyttävät tapaamisissa käymisen. Ryhmätapaamisten sujuvuus ja aikataulujen hallittavuus on tärkeää. Tämän vuoksi tehtiin varasuunnitelmia, mikäli joskus jäi tapaamiskerroilla ylimääräistä aikaa käytettäväksi. Toisaalta joustavuus oli tärkeää, kun tapaamiskerrat vaativatkin sovittua enemmän aikaa.

Ryhmässä vallitseva luottamuksen syntyminen ja siitä kiinni pitäminen on tärkeää. Riskinä oli, että joku nuorista olisi rikkonut luottamuksen kertomalla toisten arkaluonteisia asioita eteenpäin.

Riskinä oli myös, ettei luottamusta syntyisi, eivätkä nuoret osallistuisi keskusteluun. Tämä teki ensimmäisestä kerrasta haastavan, kun keskusteluihin oli kuviteltu käytettävän enemmän aikaa. Luottamuksen syntymättömyyden haasteena olisi ollut myös miten saada passiiviset nuoret hyötymään tapaamisista. Tähän varauduttiin suunnittelemalla jokaiselle kerralle tarpeeksi toiminnallisia tehtäviä, joiden lomassa muihin nuoriin tutustuminen lienee helpompaa. Myös erilaisia keskustelun keinoja kokeiltiin, kuten keskustelua koko ryhmän kesken ja pareittain.

5.3 Eettisyys ja salassapito

Ensimmäinen ryhmätapaaminen aloitetaan usein yhteisten sääntöjen laadinnalla. Mitään erityisiä sääntöjä ei tehty, mutta nuorille kerrottiin ensimmäisen kerran alussa luottamuksellisuudesta, jotta jokainen olisi tuntenut olonsa turvalliseksi. Toiminnallisten ryhmätapaamisten kerrottiin olevan osa opinnäytetyötämme, jossa ei käsitellä ketään nuorta henkilökohtaisesti, eikä siitä näin ollen ole mahdollista tunnistaa henkilöitä. Luottamuksellisuus tutkimusaineistosta puhuttaessa tarkoittaa yksittäisten ihmisten tietojen käyttöön liittyviä lupauksia. Lupaukset annetaan tutkittaville ennen tutkimuksen aloittamista. Yksityisyyden kunnioittaminen viittaa taas siihen, että tutkimustekstejä ei saa kirjoittaa niin, että yksittäiset tutkittavat olisivat niistä tunnistettavissa. (Kuula 2006, 64.)

Salassapito- ja vaitioloovelvollisuutta painotettiin. Salassapitovelvollisuus koskee aina tutkimusta tekeviä opiskelijoita, jotka ovat saaneet tietää jotain toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta (Henkilötietolaki 33§). Salassapidon alaisia asioita ovat tutkittavista, niin kirjallisesti kuin suullisestikin, saadut arkaluontoiset tiedot. Vaitioloovelvollisuus sitoo tutkijoita, ja tässä tapauksessa myös nuoria, sen jälkeenkin, kun tutkimus on päättynyt. (Kuula 2006, 91-92.) Opinnäytetyöhön liittyviä tietoja käsiteltiin vain yksityisillä tietokoneilla, jotta teksteihin ei pääse kukaan muu käsiksi. Ryhmätapaamisiin osallistuvien nimet tai muut henkilötiedot eivät tule kuitenkaan esille missään muodossa opinnäytetyön materiaaleissa.

Projektisuunnitelma ja sopimus opinnäytetyön tekemisestä toimitettiin nuorten vastaanotolle allekirjoitettavaksi 17.9.2013. Sopimuksia laadittiin jokaiselle osapuolelle omansa. Varsinaista tutkimuslupaa ei tarvittu.

6 PROJEKTIN TOTEUTUS

Nuorten vastaanoton työntekijöiden avulla koottiin kuuden hengen ryhmä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. He jakoivat kutsut toiminnallisiin ryhmätapaamisiin valituille hyvissä ajoin. Lisäksi he lähettivät ennen jokaista ryhmätapaamista ryhmässä käyville nuorille muistutuksen tekstiviestillä. Ryhmä oli puoliavoin, jotta siihen oli mahdollista lisätä osallistujia jo tapaamiskertojen alettua. Toiminnalliset ryhmätapaamiset toteutuivat kerran viikossa ajalla 25.9–30.10.2013. Nuorten syyslomaviikolla emme pitäneet tapaamiskertaa. Aiheseminaari pidettiin 27.9.2013 ja suunnitteluseminaari 28.10.2013. Aikatauluun tuli muutoksia opiskelijoiden ulkomailla suoritetun vaihdon vuoksi. Raportointiseminaari pidettiin 6.11.2014.

Nuorille tarjottiin paikka, jossa he saivat tutustua toisiinsa erilaisten leikkien, yhdessä toimimisen ja liikunnan avulla sekä antaa vertaistukea toisilleen.

Tutustuimme lähialueen tarjoamiin virkkeisiin, minkä tarkoituksena oli pienentää nuorten kynnystä mennä muiden nuorten pariin jatkossa. Nuorilta kerättiin palautetta jokaisen tapaamiskerran jälkeen sen mielekkyydestä ja ryhmäohjauksesta.

Ensimmäinen ryhmätapaaminen oli nuorten vastaanotolla 25.9.2013. Nuorille varattiin pientä purtavaa, sillä osa tuli ryhmään suoraan koulusta. Kahvittelu kevensi tunnelmaa ja rentoutti nuoria. Ryhmän alkaessa, ei nuoria näkynyt, mutta heitä alkoi kuitenkin tulla paikalle yksitellen puolentunnin kuluessa alkamisajasta. Se vaikeutti hieman ohjaajien roolia, kun ei tiedetty kuinka moni vielä tulisi; aloitetaanko ohjelma vai odotetaanko muita. Ryhmä aloitettiin tutustumisleikillä, jonka loputtua paikalle tulikin vielä yksi nuori. Tämän vuoksi pidettiin nopea uusintakierros, jotta viimeisenäkin tullut nuori tutustuisi muihin.

Tutustumisleikissä nuoret hakivat pöydälle leikellyistä kuvista mieluisensa, ja kertoivat sen avulla itsestään. Myös ohjaajat osallistuivat tähän. Itsestään kertomista helpotettiin kirjoittamalla valmiita esimerkkikysymyksiä taululle koskien ikää, harrastuksia, unelma-ammattia sekä mieltymyksiä elokuvien, ruuan ja musiikin suhteen. Musiikki tuntui heti yhdistävältä tekijältä nuorten välillä. Tästä syntyikin idea järjestää jollakin tapaamiskerralla levyraati. Tulevien ryhmätapaamisten alustavat ohjelmat esiteltiin ja pyydettiin nuoriltakin ehdotuksia. Kun nuoret saavat itse vaikuttaa ryhmätapaamisiin, he sitoutuvat ryhmään paremmin.

Kaikki toivotettiin tervetulleiksi ryhmään ja esiteltiin lyhyesti opinnäytetyön idea. Samalla painotettiin ryhmän luottamuksellisuutta; opinnäytetyöstä ei ole ketään yksittäistä nuorta tunnistettavissa, eivätkä nuoretkaan saa jakaa ryhmätapaamisissa käytyjä keskusteluja muualla. Lopuksi pidettiin kahdeksan minuutin rentoutus, jota alustimme keskustelemalla rentoutumisen merkityksestä, sekä itselleen ominaisen rentoutumistavan löytymisen tärkeydestä. Tässäkin yhteydessä moni nuori mainitsi musiikin rentouttavan itseään. Myös liikunnan merkityksestä keskusteltiin rentoutumisen ja hyvinvoinnin kannalta.

Ensimmäiseen ryhmätapaamiseen osallistui yhteensä neljä nuorta, kaksi tyttöä ja kaksi poikaa. Ryhmästä tuli heti hyvä kuva; ryhmädynamiikka tuntui toimivan. Ensimmäisellä kerralla nuoret olivat vielä hiljaisia ja ujoja. Kuitenkin nuoret

tuntuivat nauttivan, kun joku kuunteli ja oli kiinnostunut heidän asioistaan. Lopuksi jaettiin palautekyselyt, jotka pyydettiin palauttamaan nimettöminä. Molemmat kanssamme yhteistyötä tekevästä nuorten vastaanoton työntekijöistä osallistuivat ensimmäiseen ryhmätapaamiseen. Tapaaminen kesti noin 50 minuuttia, ja se pidettiin nuorten vastaanoton ryhmätilassa (Kuva 1).

Kuva 1. Nuorten vastaanoton ryhmätila.

Toisessa ryhmätapaamisessa 2.10.2013 laitettiin ruokaa nuorten vastaanoton keittiössä. Nuoret tekivät kanasalaattia (Kuva 2) ja hedelmärahkaa, jokaisella oli ruuanlaitossa oma tehtävänsä. Jokaiselle jaettiin reseptit, jos haluavat tehdä kyseisiä ruokia joskus toistekin. Ruuanlaiton ja ruokailun lomassa vaihdettiin kuulumisia, keskusteltiin ruokatottumuksista ja osa nuorista kertoi hauskoja ruuanlaittoon liittyviä tarinoita. Puheenaiheina olivat myös opiskelu, kesätyöt, vapaa-ajan vietto sekä omaan asuntoon muuttaminen. Taustalla soi musiikki, mikä rentoutti tilannetta. Nuoret juttelivat jo vapaammin kuin ensimmäisellä kerralla. Seuraavalla kerralla oli luvassa elokuvailta, johon nuoret saivat valita elokuvan. Lopuksi jaettiin jälleen

palautekyselyt. Toiseen ryhmätapaamiseen osallistui yhteensä viisi nuorta. Ryhmään tuli kaksi uutta nuorta, mutta yksi ensimmäisellä kerralla mukana olleista ei tullut paikalle. Tapaaminen kesti puolitoista tuntia. Nuorten vastaanoton työntekijöistä toinen oli mukana.

Kuva 2. Nuorten valmistama kanasalaatti.

Kolmas ryhmätapaaminen 9.10.2013 järjestettiin nuorisotalon tiloissa. Tälle kerralle oli sovittuna nuorisotalon esittely, mutta kanssamme yhteistyötä tehnyt nuorisohjaaja olikin sairauslomalla. Emme saaneet tästä tietoa ja myöskään tilavaraustamme elokuvan katselua varten ei ollut huomioitu. Käynnillä nuorisotalolla muutamaa tuntia aiemmin asiat saatiin kuitenkin sovittua ja tila järjestettyä. Tämäkin tapaamiskerta aloitettiin nuorten vastaanoton tiloista, jotta nuorilla olisi mahdollisimman matala kynnys tulla mukaan.

Valittu elokuva kertoo erilaisuudesta huumorin sävyttämänä. Elokuvan aikana tarjolla oli pientä purtavaa. Elokuvan jälkeen keskusteltiin sen herättämistä ajatuksista. Nuoret sanoivat sen olleen hauska, ja sellainen, että sen voisi katsoa

uudelleenkin. Kolmanteen ryhmätapaamiseen osallistui yhteensä viisi nuorta, kolme poikaa ja kaksi tyttöä. Tämä kerta oli aiempia pidempi, kaksi ja puoli tuntia. Nuorten vastaanoton työntekijät eivät osallistuneet tälle tapaamiskerralle.

Myös neljäs ryhmätapaaminen oli alun perin tarkoitus järjestää nuorisotalolla siten, että nuoriso-ohjaaja olisi ohjannut nuorille erilaisia ryhmäytymisleikkejä. Nuoriso-ohjaajan sairastumisen vuoksi tehtiin kuitenkin suunnitelmiin muutos. Sairaanhoitaja-opiskelija ja Porin rugby-seuran puheenjohtaja oli tuolloin harjoittelussa nuorten vastaanotolla, ja lupautui kertomaan 16.10.2013 järjestettävälle tapaamiskerrallemme omasta lajistaan. Hän kävi läpi lajin keskeisimpiä sääntöjä ja näytti leikkeitä otteluista. Halukkaat saivat kokeilla myös rugby-pallon heittoa nähtyään oikean tekniikan. Hän painotti nuorille harrastamisen tärkeyttä, ja uusien ystävien löytymistä sitä kautta. Rugby-harjoitukset ovat Porissa ilmaisia alle 18-vuotiaille. Lopuksi jaoimme jälleen palautekyselylaput. Neljännelle kerralle nuoria osallistui yhteensä neljä, kolme poikaa ja tyttö. Tapaamiskerta kesti sovitusti puolitoista tuntia. Molemmat nuorten vastaanoton työntekijöistä olivat tapaamisen alussa mukana.

Viimeinen ryhmätapaaminen pidettiin nuorten vastaanoton ryhmätilassa (Kuva 3) 30.10.2013 jäätelötarjoilulla ja syyломakuulumisten vaihtamisella aloittaen. Tämän jälkeen aloitettiin aiemmin nuorten kanssa sovittu levyraati. Jokainen nuori valitsi kaksi itselleen tärkeää kappaletta. Jokaisen kappaleen jälkeen kysyttiin nuorelta, miksi hän valitsi juuri tämän. Sitten muut nuoret kertoivat vuorotellen mielipiteensä kyseisestä kappaleesta, ja pisteyttivät sen asteikolla 1-5. Levyraadin tarkoituksena oli toisten musiikkimakuun tutustumisen ja rauhoittumisen lisäksi harjoitella oman mielipiteen kertomista ääneen. Nuorista tuntui hienolta, kun muut kuuntelevat ja keskittyvät johonkin, joka on itselle tärkeää.

Levyraadin jälkeen pöydälle levitettiin värikkäitä papereita, joista jokainen valitsi yhden ja kirjoitti siihen nimensä, sekä piirsi siihen jotain itseensä liittyvää. Tämän jälkeen jokaisen tuli kirjoittaa omaan paperiinsa jokin hyvä piirre itsestään. Tämä tuntui olevan joillekin hankalaa, joten tähän varattiin runsaasti aikaa. Jokainen keksi kuitenkin jotain hyvää itsestään. Paperi annettiin seuraavalle, joka kirjoitti siihen jotain hyvää kyseisestä henkilöstä, ja näin jatkettiin, kunnes paperi oli jälleen

omistajallaan. Myös ohjaajat kirjoittivat nuorten papereihin heidän positiivisia puoliaan. Hymy nuorten kasvoilla heidän lukiessaan muiden antamaa hyvää palautetta itsestään oli todella palkitsevaa. Harjoituksen tarkoitus oli oppia antamaan ja ottamaan vastaan hyvää palautetta, sekä tiedostaa myös omat hyvät puolensa. Lopuksi jaettiin vielä palautekyselylomakkeet, ja kiitimme nuoria osallistumisesta tapaamiskertoihin toivottaen hyvää talven jatkoa. Viidennelle ryhmätapaamiselle osallistui neljä nuorta, kaksi tyttöä ja kaksi poikaa. Nuorten vastaanoton työntekijöistä kaksi oli mukana pienen hetken tapaamisen alussa.

Kuva 4. Nuorten vastaanoton ryhmätila.

Vastaavanlaista ryhmätoimintaa on mahdollista toteuttaa toistekin nuorten vastaanotolla, koska tapaamiset ja toimintamuodot osoittautuivat hyödyllisiksi nuorille. Myös muut tahot voivat saada ideoita toteutuksista vastaavanlaiseen ryhmätoimintaan. Ryhmätapaamisten sisällön yhteenveto on taulukossa 2.

Taulukko 2. Ryhmätapaamisten tiivistelmä.

Ryhmätapaaminen	Aihe	Paikka	Nuorten	Kesto
-----------------	------	--------	---------	-------

			määrä	
25.9.2013	Tutustumisleikki, opinnäytetyön idean, luottamuksellisuuden ja tulevien kertojen esittely, rentoutus, palautekysely	Nuorten vastaanotto	Neljä	50min
2.10.2013	Ruoanlaittoa, keskustelua, musiikin kuuntelua, palautekysely	Nuorten vastaanotto	Viisi	1h 30min
9.10.2013	Elokuvan katselua, napostelua, keskustelua, palautekysely	Nuorisotalo	Viisi	2h 30min
16.10.2013	Keskustelua harrastamisesta ja sen tärkeydestä, rugby-lajin esittely, palautekysely	Nuorten vastaanotto	Neljä	1h 30min
30.10.2013	Tarjoilua, keskustelua, levyraati, kehumisleikki, palautekysely	Nuorten vastaanotto	Neljä	1h 30min

7 PROJEKTIN ARVIOINTI JA POHDINTA

Arvioimme työskentelyämme monesta eri näkökulmasta. Ryhmätapaamisten jälkeen täytimme molemmat omia oppimispäiväkirjojamme, joihin merkittiin suunnitelma, toteutus ja arvio omasta ja toisen työskentelystä. Näiden avulla oli helpompi huomata mahdolliset puutteet ja parannusideat seuraaville kerroille, mutta myös onnistumiset. Tapaamisiin osallistuvien nuorten mielipiteitä ja kokemuksia kerättiin jokaisesta kokoontumiskerrasta nimettömien kirjallisten palautekyselyiden avulla. Nuorten vastaanoton työntekijöiltä saatiin myös jonkin verran ammatillista palautetta sekä suunnittelusta että toteutuksesta.

Ensimmäinen ryhmätapaaminen oli hieman kankea. Olimme arvioineet toimintaan kuluvan ajan pidemmäksi, joten kerta jäi lyhyehköksi. Tästä saimme palautetta nuorten vastaanoton työntekijöiltä ja myös yhdeltä nuorista. Toisaalta ensimmäiselle kerralle ei tulekaan ahtaa liikaa toimintaa. Nuorten vastaanoton työntekijät toivoivat myös enemmän keskustelua. Kaikki nuoret olivat kirjoittaneet palautelappuihin, että jäi ihan hyvät fiilikset tapaamisesta. Yksi nuorista mainitsi erikseen myös pitäneensä rentoutushetkestä.

Toisella ryhmätapaamisella keskustelu oli huomattavasti rennompaa kuin ensimmäisellä kerralla. Nuoret ottivat myös toisiinsa kontaktia, ja aloittivat keskusteluja oma-aloitteisesti. Tunnelma oli hyvä ja kaikki tuntuivat viihtyvän. Ajankäyttö oli onnistuneesti suunniteltu. Nuorten vastaanoton työntekijöiltä saamamme palautteen mukaan kerta meni paremmin kuin edellinen. Nuorilta saatu palaute oli pelkästään positiivista: ”Oli ihan kivaa, mukavia ihmisiä”, ”Tosi kivaa oli, ruoka oli hyvää ☺”. Ryhmänohjaus sujui paremmin kuin ensimmäisellä kerralla, koska alkujännitys oli laantunut.

Olimme tyytyväisiä *kolmanteen tapaamiskertaan*. Saimme sen järjestettyä alun vastoinkäymisestä huolimatta. Oli ilo huomata, että toisella kerralla pois jättäytynyt nuori tuli mukaan tähän tapaamiseen. Muista kerroista poiketen keräsimme palautetta vain suullisesti. Nuoret pitivät katsomastamme elokuvasta ja sanoivat kerran olleen rento.

Neljännellä ryhmätapaamisella oma ohjaajan roolimme oli vähäinen, ja olimmekin ehkä enemmän tarkkailijoiden rooleissa. Mielestämme etenkin ryhmämme poikien

kannalta oli todella hyvä, että saimme miehen ohjaamaan yhdelle kerralle. Olimme alusta asti suunnitelleet pitävämme liikunta-aiheisenkin kerran, ja tällä kertaa se toteutui sitten hyvänä varasuunnitelmana. Olisimme ehkä lisänneet kerralle myös liikunnallista aktiviteettia tai muidenkin lajien esittelyä, mikäli aikaa suunnitteluun olisi ollut enemmän kuin viikko koulun ohella. Yhden nuoren mielestä tapaamiskerta oli mielenkiintoinen, joku ei taas ollut kiinnostunut lajista yhtään ja piti siksi kertaa tylsänä. Kaikki vastasivat kuitenkin tapaamiskerrasta jääneen hyvän fiiliksen.

Viimeinen ryhmätapaaminen oli mielestämme onnistunut ja palkitseva. Nuorten vastaanoton työntekijöiden mielestä etenkin levyraati oli hyvä idea, koska musiikki vaikutti olevan nuorille merkittävä osa jokapäiväistä elämää. Myös nuoret antoivat todella hyvää palautetta tästä kerrasta: ”Levyraati oli hauska, sai tietää, millaisesta musiikista muut pitävät ja kuulla uusiakin biisejä. Tapaamiskerta ylipäänsä oli kiva, jäi hyvä fiilis”. Kyselyn kohtaan ”Osallistuisitko jatkossa vastaavanlaiseen ryhmätoimintaan, jos sellaista järjestettäisiin” vastattiin: ”Osallistuisin, jos se olisi tyyliiltään yhtä rento ja hauska kuin tämä.”, ”voisin osallistuakin, tässä ryhmässä käymisestä pidin sen verran, on ollut hauska kokemus.”, sekä hieman epäroivampia vastauksia ”emt” ja ”ehkä”.

Koska varsinaisessa nuoruudessa ryhmäkoot ovat pieniä, tämäkin ryhmä koostui kuudesta nuoresta ja oli siten hyvin tiivis. Vaikka ryhmätapaamisia oli vain viisi, oli tapaamiskerroilla huomattavissa selkeästi ryhmän kehitysvaiheet. Ensimmäisellä kerralla nuoret olivat hiljaisia, eivätkä uskaltaneet antaa itsestään paljoa. Viimeisellä kerralla he uskalsivat levyraadissa ilmaista omat mielipiteensä ja olla myös eri mieltä kuin toiset. He myös uskalsivat antaa jotain itsestään, oman suosikkikappaleensa, arvostelun kohteeksi. Oli hienoa huomata miten tapaamisten edetessä nuoret tulivat vapautuneemmiksi ja uskalsivat ottaa vähitellen kontaktia myös toisiinsa. Nuoria tuntui helpottavan keskustelu tekemisen lomassa. Positiivisen palautteen avulla pyrittiin vahvistamaan nuorten itsetuntoa. Viimeisen ryhmätapaamisen jälkeen jäi tunne, että tapaamisia olisi saanut olla enemmän, koska nuoret alkoivat vasta viimeisellä kerralla huomattavasti rohkaistua. Luottamuksen syntyminen ryhmässä vie aikaa.

Saavutimme projektin tavoitteet mielestämme hyvin. Onnistuimme tukemaan nuorten yhteisöllisyyttä toimimalla yhdessä. Ensimmäisissä ryhmätapaamisissa jännitimme tuleeko nuoria paikalle. Olemme tyytyväisiä, että onnistuimme pitämään ryhmän koossa loppuun asti ja että saimme hyvää palautetta nuorilta. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyä projektimme avulla on vaikea arvioida, koska emme toteuttaneet minkäänlaista jatkoseurantaa. Nuorten vastaanoton asiakassuhteet pyritään pitämään mahdollisimman lyhyinä ja projektistamme olisi tullut liian laaja, mikäli olisimme toteuttaneet vielä jatkoseurannan. Nuoret saivat ryhmässä kavereita, joita kaikilla ei entuudestaan ollut ollenkaan. Emme kuitenkaan tiedä pitivätkö nuoret yhteyttä ryhmätapaamisten ulkopuolella tai vaihtoivatko he yhteystietoja keskenään. Olisimme voineet kannustaa heitä tähän. Ryhmässä keskustelimme myös nuorten tulevaisuuden suunnitelmista, jatko-opinnoista ja omilleen muuttamisesta. Kannustimme heitä myös erilaisten harrastusten ja muiden nuorten pariin. Vahvistimme nuorten itsetuntoa positiivisen palautteen avulla.

Ryhmän ohjauksesta opimme paljon ja saimme siihen lisää rohkeutta joka kerta. Opimme sovittamaan ohjaustyylimme ryhmään sopivaksi sekä ottamaan palautetta vastaan työskentelystämme. Olimme tyytyväisiä nuoriin saamaamme kontaktiin. Onnistuimme luomaan hyvän ryhmähengen ja tavoittelemamme rennon tunnelman. Jatkossa kävisimme ryhmätapaamisten sisällöt ja varasuunnitelmat läpi vielä tarkemmin. Projektityöskentelyssä opimme joustavuutta sekä riskien kartoitusta ja hallintaa.

LÄHTEET

- Aalberg, V. & Siimes, M.A. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.
- Andersin, S. & Loimijoki, L. 2014. Ungdomars upplevelser av delaktighet – betydelsen av empowermentorienterat arbete i ungdomsverkstäder. AMK-opinnäytetyö. Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola.
<http://publications.theseus.fi/handle/10024/76771>
- Antila, T. & Vuorenmaa, R. 13.3.2013. Nuoruus on mahdollisuuksien aikaa!
<https://helsinginopetusvirasto.wordpress.com>
- Berg, N., Huurre, T., Kiviruusu, O. & Aro, H. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. Vol 48, nro 3, 2011. Viitattu 13.11.2014.
<http://ojs.tsv.fi/index.php/SA/article/view/4499/4241>
- Eduskunnan www-sivut. 2014. Tarkastusvaliokunnan mietintö nuorten syrjäytymisestä. <http://www.eduskunta.fi>
- Harjunpää, H. 2012. Ryhmätoimintaa nuorille miehille elämänhallinnan tukemiseksi. AMK-opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.9.2013.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50848/Harjunpaa_Henna.pdf?sequence=1
- Hedaya, R. 2010. The teenager's brain. Viitattu 4.12.2014.
<http://www.psychologytoday.com>
- Helsingin yliopiston www-sivut. 2006. Viitattu 15.11.2013.
<http://www.helsinki.fi/yliopisto>
- Himmelä, H. 2012. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn. AMK-opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.11.2013.
- Kekkonen, V., Kivimäki, P. & Laukkanen, E. 2014. Suomen Lääkärilehti 8, 549-554.
- Keronen, M. 2014. Syrjäytymistä ehkäistävä. Suomen Lääkärilehti 42, 2731.
- Kettunen, S. 2009. Onnistu projektissa. Helsinki: WSOYpro.
- Kivelä, V. & Lempinen, J. Arki hallintaan: Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. 2009. Turenki: Kirjapaino Jaarli Oy.
- Korhonen, M. 2006. Koulujen tukitoimet nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- Kuula, A. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2006. Tampere: Vastapaino.

- Kuvaja, S. 2013. Hengailu onkin hyväksi. Satakunnan kansa 22.5.2013, 6.
- Laukkanen, E., Marttunen, M., Miettinen, S. & Pietikäinen, M. 2006. Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. Helsinki: Duodecim.
- Luopa, P., Kivimäki, H., Matikka, A., Vilkki, S., Jokela, J., Laukkanen, E. & Paananen, R. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013 - Kouluterveyskyselyyn tulokset. THL. Viitattu 20.9.2014. file:///C:/Users/Sofia/Downloads/URN_ISBN_978-952-302-280-5.pdf
- Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. 2003. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- MLL:n www-sivut. 2014. Viitattu 4.12.2014. <http://www.mll.fi>
- Mielenterveyden keskusliiton www-sivut. 2013. Viitattu 29.8.2013. <http://mtkl.fi>
- Nikulin, E. 2001. Ryhmänohjaajan opas työkykyä ylläpitävään toimintaan. Helsinki: Kuntoutussäätiö.
- Notkola, V., Pitkänen, S., Tuusa, M., Ala-Kauhaluoma, M., Harkko, J., Korkeamäki, J., Lehikoinen, T., Lehtoranta, P., Puumalainen, J., Ehrling, L., Hämäläinen, J., Kankaanpää, E., Rimpelä, M. & Vornanen, R. 2013. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Viitattu 25.8.2014. <http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180>
- Nuorisotakuun www-sivut. 2014. Viitattu 10.10.2014. <http://www.nuorisotakuu.fi>
- Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. 2014. Viitattu 13.10.2014. <http://www.minedu.fi>
- Pitkänen, V. 2012. Viitattu 24.10.2014. <http://www.ts.fi>
- Porin kaupungin www-sivut. 2014. Viitattu 13.10.2014. <http://www.pori.fi>.
- Red Cross. 24.7.2014. Exclusion of youth is the greatest concern for Finns. <https://www.redcross.fi>
- Sosiaaliportin www-sivut. 2013. Viitattu 29.8.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi>
- STM:n www-sivut. 2014a. Viitattu 24.10.2014. <http://www.stm.fi>
- STM:n www-sivut. 2014b. Syrjäytymistä vähentävä toimenpideohjelma. Tilastotietoa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Viitattu 20.9.2014. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-20718.pdf
- Taskinen, S. 2001. ”Huono ennuste” -Mitä on lasten ja nuorten syrjäytyminen? 10/2001. Helsinki: Stakes.

Terveyskirjaston www-sivut. 2014. Viitattu 24.10.2014.
<http://www.terveyskirjasto.fi>

Uusi Suomi. 2013. Viitattu 30.8.2013. <http://www.uusisuomi.fi>

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vuorovaikuttamo. 2012. Rentoutusharjoitus. Viitattu 25.8.2013.
<http://www.youtube.com/watch?v=CctRh4qCQCw>

Ylen www-sivut. 2014. Viitattu 10.10.2014. <http://yle.fi>

LIITE 1

AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tekijät	Työn nimi	Kohderyhmä	Mitä tehty/tutkittu?	Tulokset
Henna Harjunpää 2012, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö	”On se kiva et voi välillä mennä johonkin, että ei tarvi aina vaa yksin kotona olla” Ryhmätoimintaa nuorille miehille elämänhallinnan tukemiseksi.	Syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret miehet (6 miestä)	Järjestetty toiminnallista ryhmätoimintaa miehille. Tavoitteena miesten elämänhallinnan tukeminen.	Säännölliset ryhmätapaamiset, samanikäinen seura ja mielekäs tekeminen koettiin arkea vahvistavina ja elämänhallintaa tukevin tekijöinä.
Minna Korhonen 2006, Satakunnan ammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö	Koulujen tukitoimet syrjäytymisen ehkäisemisessä.	Peruskoulun yläluokkien oppilashuoltoryhmä.	Haastattelututkimuksella selvitettiin oppilashuoltoryhmän keinoja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja jo alkaneen syrjäytymisketjityksen lievittämiseen.	Oppilashuolto ryhmän keinoja syrjäytymisen ehkäisyyn ovat varhainen puuttuminen, koulun ja kodin yhteistyö, kouluterveydenhuolto, oppilashuollon jäsenien ammatillisen osaamisen hyödyntäminen, joustava tiedonkulku, kouluviihtyvyyden parantaminen, tehostettu oppilaanohjaus, työharjoittelun järjestäminen

				sekä koulussa työskentelevä kuraattori, jolle nuori voi kertoa ongelmistaan.
Herkko Himmelmä 2012, Humanistinen ammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö	Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn.	Yläasteikäiset nuoret, haastateltiin kuutta.	Kvalitatiivinen haastattelututkimus, jossa selvitettiin miten syrjäytymisen voidaan puuttua lisäämällä nuoren yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.	Yhteisöllisyys ja osallisuus vaikuttavat positiivisesti nuorten hyvinvointiin ja niitä tukemalla voidaan ehkäistä syrjäytymistä.
Noora Berg, Taina Huurre, Olli Kiviruusu, Hillevi Aro 2010, seurantatutkimus 1983-2010.	Nuoruusiän huonosuosisuus ja sen kasautumisen yhteys kuolleisuuteen – Seurantatutkimus 16-vuotiaista nuorista.	Tampereen peruskoulujen yhdeksännen luokan oppilaat keväällä 1983.	Selvitettiin nuoruusiän huonosuosisuuden yhteyttä kuolleisuuteen 16-43-vuotiaana	Monet yksittäiset huonosuosisuustekijät sekä huonosuosisuuden kasautuminen olivat yhteydessä kuolleisuuteen. Jatkokoulutus suunnitelmien puuttuminen vaikutti voimakkaimmin kuolleisuuteen. Myös miessukupuolella, päihteiden käytöllä, vanhempien avioerolla ja huonolla todistuksen keskiarvolla oli yhteys kuolleisuuteen

				.
Sofia Andersin & Linda Loimijoki 2014, Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola , AMK-opinnäytetyö	Ungdomars upplevelser av delagtighet - Betydelsen av empowermeritorienterat arbete i ungdomsverks täder.	7 hengen ryhmä 17-25-vuotiaita nuoria, jotka osallistuivat nuorten työpajan toimintaan.	Tarkoituksena oli selvittää nuorten mielipiteitä ja kokemuksia siitä, mitkä asiat vaikuttavat osallisuuden tunteeseen. Ryhmähaastattelulla selvitettiin mitä osallisuus tarkoittaa nuorille, mitkä asiat vaikuttavat osallisuuden tunteeseen ja miten osallisuuden tunnetta voidaan lisätä.	Nuoret pitävät osallisuuden tunnetta tärkeänä, se vaikuttaa hyvinvointiin ja motivaatioon. Haastatelluilla oli hyviä kokemuksia nuorten työpajasta. Tutkimus vahvisti voimaannuttavan työn nuorten kanssa antavan heille valmiuksia vaikuttaa ja tehdä itsenäisiä päätöksiä.

LIITE 2

PALAUTEKYSELY

1. Minkälaiset fiilikset tapaamiskerrasta jäi? Mikä oli kivaa? Mitä voisimme tehdä toisin?
2. Millä mielin tulet seuraavaan tapaamiseen?
3. Mitä ehdotuksia sinulla on seuraavalle tapaamiskerralle?
4. Mitä muuta haluat kertoa ohjaajille?

LIITE 3

VIIMEISEN KERRAN PALAUTEKYSELY

1. Minkälaiset fiilikset tapaamiskerrasta jäi? Mikä oli kivaa?
2. Olisitko toivonut ryhmäkertoihin jotain lisää? Mitä?
3. Osallistuisitko jatkossa vastaavanlaiseen ryhmätoimintaan, jos sellaista järjestettäisiin? Miksi/ miksi et?
4. Mikä sai sinut jatkamaan ryhmissä käymistä?

LIITE 4

KUTSU NUORILLE

*Tervetuloa mukaan syksyn
nuorten ryhmään!*

Luvassa mm. ruuanlaittoa,
musiikkia, leffaa, jutustelua,
tutustumista ja mukavaa
yhdessäoloa!

Tapaamiset ovat keskiviikkoisin 25.9, 2.10, 9.10, 16.10,
23.10 ja 30.10, klo: 14.30-16, ellei toisin ilmoiteta.
Aloitamme jokaisen kerran nuorten vastaanoton tiloissa.
Mitään ei tarvitse osata, riittää kun tulet paikalle omana
itsenäsi 😊

Tervetuloa! 😊

- Johanna, Maritta, Minna ja Sofia